

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

[HTTPS://WWW.REGJERINGEN.NO/ID2401139/](https://www.regjeringen.no/ID2401139/)

Postadresse:
Postboks 8059
Dep
0031 Oslo

Besøksadresse:
Tollbugata 20

Internett:
www.imdi.no

E-post:
post@imdi.no

Sentralbord:
24 16 88 00

Telefaks:
24 16 88 01

Org.nr:
987 879 696

Bankkonto:
7694.05.12693

DERES REF
15/1647-

VÅR REF
15-01263-3.KEK

DATO
22.6.2015

Høringssvar - Djupedal-utvalget NOU 2015:2 Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

Vi viser til høringsbrev av 19.3.15 med invitasjon til høring - NOU 2015:2 "Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø".

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er pådriver for at offentlige tjenester skal være tilpasset mangfoldet i befolkningen. Dersom tjenestene gir alle "lik" behandling, og ikke tar hensyn til at brukerne er forskjellige, kan det føre til systematiske forskjeller i resultat for brukerne. Alle departementer, underliggende etater og kommuner har ansvar for å tilrettelegge sine tjenester for alle brukere av offentlige tjenester. Tilbudet i skoler påvirker mulighetene og livskvaliteten til hver enkelt elev, og dermed forutsetningene for deltakelse i samfunnslivet. Vi anser skolenes ansvar for å sikre elevene et trygt psykososialt skolemiljø som en viktig del av deres arbeid med likeverdige offentlige tjenester.

Et gjennomgående minoritetsperspektiv

Når det gjelder utfordringer som utsatte barn opplever knyttet til sitt psykososiale skolemiljø, kan det for noen elever med innvandrerbakgrunn være slik at utfordringene forsterkes ved at de – eller foreldrene – har svak kunnskap om språk, samfunn og skolesystem. Det er derfor viktig å ha et gjennomgående minoritetsperspektiv i en slik melding. Veileder til utredningsinstruksen sier at "*Ved utforming av tiltak på områder hvor etniske minoriteter kommer dårligere ut enn befolkningen totalt i forhold til levekår og deltakelse, bør konsekvenser for minoritetsbefolkningen utredes nærmere*"¹. Den foreliggende meldingen gjør ikke i tilstrekkelig grad rede for hvordan anbefalingene og tiltak vil berøre elever med innvandrerbakgrunn, til tross for at

¹ Veileder til utredningsinstruksen. Konsekvenser for likestilling. Utredning i forhold til kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisk opprinnelse, religion mv. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

denne gruppen kommer relativt dårligere ut når det gjelder skolen som inkluderende arena. IMDi savner en mer gjennomgående redegjørelse og analyse av tiltakene som foreslås og konsekvenser for elever med innvandrerbakgrunn og deres familier.

Høringssvaret er organisert med henvisning til kapittel, med andre kommentarer til slutt. IMDi kommentarer legger vekt på forhold knyttet til barn og unge med minoritetsbakgrunn, og bygger blant annet på erfaringen til minoritetsrådgivere som til daglig jobber i ungdomsskoler og videregående skoler.

Kapittel 7 – Krenkelser, trakassering og diskriminering

Elevundersøkelsen

Utvalget påpeker at Elevundersøkelsen ikke gir grunnlag for å si om elever med innvandrerbakgrunn opplever krenkelser, mobbing og diskriminering i større grad enn andre. Dette er fordi undersøkelsen ikke er koblet til registre med opplysninger om innvandrerbakgrunn, og det er heller ingen spørsmål i undersøkelsen som kartlegger innvandrerbakgrunn.

IMDi anbefaler å inkludere spørsmål om eget og mors/fars fødeland i undersøkelsen. Det kan gi skoleeiere og skoleledere kunnskap om eventuelle forskjeller mellom elever med og uten innvandrerbakgrunn. Dette gjelder ikke bare for opplevelser av krenkelser og mobbing, men også andre forhold som dekkes i undersøkelsen – som for eksempel trivsel og læringsutbytte. Kunnskap om systematiske forskjeller kan synliggjøre behov for å styrke det lokale arbeidet for en inkluderende skole og mot etnisk diskriminering.

Kapittel 12 - Fra menneskerettigheter til praksis

Bedre implementering av Barnekonvensjonen

IMDi støtter utvalgets vurdering om at Barnekonvensjonen må implementeres bedre innenfor utdanningssektoren. I familier med bakgrunn i patriarkalske samfunn blir beslutninger som berører barna for eksempel om utdanning og ekteskap, i en del tilfeller tatt av voksne og av storfamilien uten at barna blir spurt eller hørt, gjerne med en begrunnelse om at det som er familiens beste også er barnets beste. Dette er i konflikt med det sentrale prinsippet i Barnekonvensjonen om barnets rett til å bli hørt. Det er grunn til å tro at barn med innvandrerbakgrunn kan være særlig utsatt og at behovet for å styrke implementeringen av Barnekonvensjonen dermed vil være størst for denne gruppen.

Barnekonvensjonens kapittel 19 gir barn vern mot fysisk og psykisk vold og forplikter statene til å sette inn de nødvendige tiltak for å forebygge vold mot barn. Det er stor variasjon i kunnskap og kompetanse blant ansatte i norsk skole om særlige utfordringer elever med innvandrerbakgrunn opplever i skolen generelt og ekstrem kontroll, tvangsekteskap og andre former for æresrelatert vold spesielt. Dette kan føre til at elevenes utfordringer, og denne typen vold, ikke avdekkes. Når elever søker råd eller hjelp, kan de oppleve manglende forståelse og svak ivaretagelse av deres behov og rettigheter. En bedre implementering av Barnekonvensjonen vil kunne bidra til at bekjempelsen av disse formene for vold blir styrket.

Minoritetsrådgivere ved til sammen 30 skoler i Norge, har rapportert om brudd på Barnekonvensjonen blant annet i forbindelse med lengre opphold i utlandet. Elever blir i mange tilfeller ikke spurt eller hørt om deres tanker om utenlandsoppholdet. Artikkel 9 fastsetter at barn «shall not be separated from his or her parents against their will». Dersom elever systematisk hadde blitt hørt i denne typen saker, kunne frykt for tvangsekteskap eller frykt for å ikke få lov til å returnere til Norge, vært fanget opp og tvangsekteskap kunne blitt forhindret. Tilfellene hvor barn blir sendt til utlandet og etterlatt der mot sin vilje, kunne i større grad blitt avverget dersom skoleansatte og andre i større grad lot elevene dele sine tanker om den forestående reisen i forbindelse med permisjonssøknader, og generelt når de har samtaler med eleven om hjemmesituasjon og utenlandsopphold.²

I tillegg til svak ivaretagelse av barnets rett til å bli hørt i forkant av lengre utenlandsopphold, erfarer IMDi minoritetsrådgivere at ansvaret for å følge opp når elever ikke stiller ved skolestart, kan være for lite kjent og ivaretatt, slik at elever uteblir uten at norske myndigheter følger opp på måter som ivaretar barnets behov og rettigheter³. Det er skoleeier som har ansvar for at elevenes opplæringsrett oppfylles, og for at skolene følger anbefalt saksbehandlingsprosedyre når elever uteblir.

Rettsikkerhet – elevenes rettigheter blir ikke oppfylt

IMDi erfarer at manglende regelverksetterlevelse knyttet til elevenes rettigheter kan gjelde i særlig grad for elever med innvandrerbakgrunn. Rettsikkerheten kan være spesielt svak for denne gruppen på grunn av språkbarrierer og svakere forutsetninger enn etnisk norske elever og foreldre til å kjenne det norske skolesystemet og lovene og forskriftene som gjelder. Faren for at elever og foreldre ikke får nødvendig informasjon om sine rettigheter er dermed stor.

Manglende regelverksetterlevelse er også et kjent fenomen når det gjelder rettigheter og muligheter i den norske skolen for elever som kommer til Norge i løpet av skoleløpet. For eksempel kan manglende oppfyllelse av rettigheter til særskilt språkopplæring påvirke elevenes skolehverdag og trivsel, og mulighet for deltakelse/samspill med andre elever. Valg (eller mangel på valg) av studieretning på dårlig/feil grunnlag kan føre til at elever havner i utdanningsløp som de ikke behersker eller er motivert for. Dette kan igjen føre til utenforskap både på kort og lang sikt, og har derfor relevans for arbeidet med det psykososiale skolemiljøet.

IMDi erfarer at informasjons- og opplysningsplikten i forvaltningsloven i mange tilfeller ikke overholdes i norsk skole, og at skolens plikt til å bruke tolk for å forstå og bli forstått, ofte brytes. IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor og jobber for å øke tilgangen på kvalifiserte tolker. IMDi drifter Nasjonalt tolke-register (www.tolkeportalen.no) som gir en oversikt over praktiserende tolker og deres formelle kvalifikasjoner. Bruk av kvalifisert tolk er viktig for individets rettsikkerhet og rett til likeverdige offentlige tjenester.

² Transnasjonal oppvekst – Om lengre utenlandsopphold blant barn og unge med innvandrerbakgrunn, Hilde Lidén, Anja Bredal og Liza Reisel, 2014.

³ "Ikke bare tvangsekteskap, en artikkelsamling". Sluttrapport fra IMDi arbeid med Handlingsplan mot tvangsekteskap 2008-2011.

Satsing: Inkluderende skole

Utvalgets forslag om en ny statlig satsning på en inkluderende skole uten krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering, bør ha et særskilt fokus på elever med minoritetsbakgrunn. Sammenliknet med etnisk norske elever kommer elever med innvandrerbakgrunn oftere fra familier preget av fattigdom og lav utdanning. Dette er med på å forklare overrepresentasjon av elever med innvandrerbakgrunn i frafallsstatistikken. Samtidig kan skolen selv bidra til å motvirke reproduksjon av forskjeller, dårligere prestasjoner samt faglig og sosialt utenforskap.

Utredningen refererer til en undersøkelse der det konkluderes med at "mens norske gutter i stor grad ser ut til å mobbe for å få makt, virker det som innvandrer gutter mobber for å høre til"⁴. Her er det viktig å presisere at dette ikke kan generaliseres til alle innvandrer gutter. IMDi deler imidlertid oppfatningen om at *enkelte* kan mobbe og krenke andre for å skape gruppeidentitet og oppleve tilhørighet. Skolen bør være klar over slike tilhørighetsstrategier og vektlegge inkluderende praksiser og tiltak som styrker fellesskap.

Nasjonal handlingsplan for trygge oppvekstmiljøer

IMDi støtter utvalgets forslag om en nasjonal handlingsplan for trygge oppvekstmiljøer, der også utfordringer som særlig innvandrer ungdom opplever i sin oppvekst blir inkludert. Ulike former for og grader av sosial kontroll og vold kan skape utrygghet for elever med innvandrerbakgrunn. Elever i enkelte miljøer kontrollerer medelevers holdninger og adferd, og noen opplever at brødre, foreldre, andre familiemedlemmer og nettverk overvåker og kontrollerer dem på måter som virker truende og farlig. Målet om et trygt oppvekstmiljø bør inkludere mål om å forebygge vold og alvorlige frihetsbegrensninger.

Kapittel 13 – Arbeid med å fremme et trygt skolemiljø og forebygge krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering

En god skolekultur med nulltoleranse for krenkelser/diskriminering

Utvalget peker på at enkelte skoler har lav bevissthet rundt mobbing og diskriminering, og mener det ikke forekommer hos dem. Men selv på en skole hvor det er en generell opplevelse av at skolehverdagen er lite preget av rasisme eller bevissthet rundt ulike etniske og religiøse grupper, kan elever oppleve diskriminering og utenforskap⁵. Vi mener det er nødvendig med en definisjon av rasisme som også omfatter handlinger som i utgangspunktet ikke var rasistisk ment. I NOVAs undersøkelse om forskjeller og likheter blant ungdom med og uten innvandrerbakgrunn i Oslo (2012) fant man at andelen som rapporterte om mobbing var høyere blant ungdom med innvandrerbakgrunn enn blant de uten innvandrerbakgrunn, og at forskjellen mellom de to gruppene var mer markert på videregående enn på ungdomsskolen. NOVA fremsetter diskriminering som en mulig forklaring. "I møte med et nytt sosialt miljø på videregående kan ungdom med innvandrerbakgrunn kanskje bli tillagt egenskaper og meninger de ikke har" (NOVA 2012: 129).

⁴ Fandrem, Hildegunn (2011). Sosiale og emosjonelle utfordringer som følge av migrasjon. I: U. V. Midtassel (red.). Sosiale og emosjonelle vansker. Barnehagens og skolens møte med sårbare barn og unge. Oslo: Universitetsforlaget.

⁵ "Etniske og religiøse minoriteter i læremidler. Lærer- og elevperspektiver" (ISF 2014: 011).

ISF tematiserer i sin undersøkelse blant lærere og elever fra 2014 "Norskhetens grenser", og beskriver eksempler på elever som føler seg stigmatisert av læreren, og som gir direkte uttrykk for manglende tilhørighet til det norske samfunnet med henvisning til at de ikke fullt ut aksepteres. Dette viser viktigheten av bevissthet og systematisk arbeid rundt slike temaer på alle skoler. Utvalget skriver at "årsakene til krenkelser, trakassering og diskriminering i skolen ikke først og fremst er å finne hos individene, men i de sosiale prosessene som elevene deltar i". IMDi støtter utvalgets vektlegging av en god skolekultur, hvor alle - ledelse, lærere, andre ansatte, elever og foreldre er deltakende i arbeidet.

Utvalget skriver: "Hvis elevene skal være reelle deltakere i det sosiale og kulturelle fellesskapet, må de kjenne seg trygge og respekterte, føle at de hører til". Muligheten for gjenkjenning, identifikasjon og tilhørighet er elementer som bør inngå i det strukturelle rammeverket i skolen. Et inkluderende skolemiljø er avhengig av at innholdet i fagopplæringen og materiale som benyttes i undervisningen gjenspeiler øvrig arbeid med inkluderende psykososialt skolemiljø. Dette handler ikke bare om hvordan man snakker om inkludering og i hvilken grad ulike grupper blir representert i ulike sammenhenger, men også i hvilken grad man er med i sammenhenger hvor inkludering ikke er tema i seg selv (hvilke navn brukes i lærebøker, hvem avbildes, hva fremstilles som vanlig og normalt? med mer).

Styrket menneskerettighetsopplæring

IMDi støtter utvalget i at menneskerettighetsopplæringen i skolen må styrkes, og videre at synet på inkludering bør forstås bredt. Det er en selvfølge at barn med innvandrerbakgrunn skal være omfattet av et slikt inkluderingsbegrep.

IMDi erfarer at lærerveiledningen «Retten til å ta egne valg»⁶ - et ressurshefte som viser hvordan tvangsekteskap og ekstrem kontroll er brudd på menneskerettigheter og hvordan temaet kan knyttes an til kompetansemål innenfor forskjellige fag-områder - er et godt virkemiddel. Evalueringer viser at formidling av kunnskap om tvangsekteskap gjennom undervisningsopplegget «Retten til egne valg», bidrar til økt bevissthet blant ungdom både om egne rettigheter og om muligheten til å søke hjelp.

Minoritetsrådgivere rapporterer om gode erfaringer med å ta med skoleklasser til Nansenskolen for å styrke skolemiljøet og fremme elevenes evne til å kommunisere og håndtere konflikter som kan grunne i ulike verdier, normer og kulturelle bakgrunner. Samlingene på Nansenskolen gir ungdommen bevissthet rundt temaene slik at de selv kan reflektere og tenke på hvordan de kan bruke kunnskapen konstruktivt i sin hverdag og framtid. Det er et mål at ungdommene skal få kunnskap om menneskerettigheter og demokrati, motvirke æresrelatert vold, og forstå betydningen av deltakelse som morgendagens ledere og aktive samfunnsborgere.

Elevenes mulighet til å delta i demokratiske prosesser på skolen

Gjennom minoritetsgiverordningen erfarer IMDi at det er viktig at det er en person på skolen som har ansvar for å følge opp elevenes medvirkning, for eksempel den lærer

⁶ http://www.imdi.no/Documents/Laaringsressurser/retten_til_aa_ta_egne_valg_des_2012.pdf

som har ansvar for elevrådet. Dette krever tid og kompetanse. Det er en utfordring at den som har ansvar for elevrådet ofte har svært liten tid avsatt i sin arbeidstidsavtale for å arbeide med dette. Det er viktig å øke muligheten for deltagelse og innflytelse på skolen blant elever med innvandrerbakgrunn. Ikke alle har kunnskap om denne typen involveringsarbeid, og hvorfor det er viktig.

Foreldresamarbeid

I skolenes arbeid for å involvere foreldre, er det viktig å være bevisst på hvordan man kan nå ut til ulike grupper, og det er viktig at skolen tilrettelegger for god dialog. Som utvalget påpeker, viser forskning at en del lærere opplever at de trenger ny kunnskap og bedre strategier for å kunne tilrettelegge for et foreldresamarbeid som bidrar til at foreldrenes ressurser utnyttes effektivt i arbeidet med å skape et godt psykososialt skolemiljø. IMDi minoritetsrådgivere har i sitt skole-hjem-samarbeid gjennom en årrekke prøvd ut ulike tilnærminger og metoder. Bruk av tolk, språkhomogene foreldremøter, temamøter og oppringning av foreldre i forkant av møter for å minne om møtet på skolen, kan bidra til større deltakelse og økt utbytte for alle parter.

I 2014 deltok to ungdomsskoler og tre videregående skoler i prosjektet "Forsterket foreldresamarbeid". Målet var større likeverdighet i skole-hjem-samarbeidet, for sammen å nå målet om å ivareta elevenes psykososiale og faglige utvikling. Prosjektet bruker en bestemt metodikk som involverer minoritetsforeldre i planlegging og gjennomføring av møter og dialog med skolen, slik at deres meninger og behov blir ivaretatt i større grad. Under temamøter er foreldrene delt inn i mindre grupper. Dette har gjort terskelen lavere for å ta ordet, slik at flere har gitt uttrykk for sine meninger både om skole spørsmål, spørsmål om oppfølging av egne barn og hvordan håndtere verdikonflikter knyttet til skolegang og oppdragelse m.m. Prosjektet har løpt over flere år. I 2014 ble det lagt særlig vekt på å engasjere og involvere skoleledere i prosjektet. Møter som inviterer til dialog, erfarings- og idéutveksling og mulighet for reell medvirkning bør prioriteres av skolen. Erfaringene har vært positive.

IMDi har også god erfaring med å benytte metodikk fra International Child Development Program (ICDP) i dialogmøter med foreldre om viktige verdispørsmål knyttet til oppdragelse og foreldrerollen i Norge.

Foreldreundersøkelsen

For at foreldre i større grad enn i dag skal kunne si sin mening om skolen, støtter IMDi utvalgets oppfordring til skoleeiere og skolene om å gjennomføre Foreldreundersøkelsen, som i dag skjer frivillig én gang i året. Foreldre kan da anonymt gi sin vurdering av skolens virke. For å få flest mulig til å delta, vil det være hensiktsmessig å vurdere ulike tiltak for å formidle informasjon om undersøkelsen. Informasjon på ulike språk er ett mulig tiltak.

Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU)

IMDi erfarer at foreldre med innvandrerbakgrunn er svakere representert både i informasjonsmøter, utviklingssamtaler og i FAU. IMDi vurdering er at det er behov

for styrket innsats for å øke innvandrereforeldres deltakelse på alle arenaene hvor skole og foreldre møtes og der foreldrenes stemme skal og bør bli hørt.

Kapittel 15 Økt rettssikkerhet ved tydeliggjøring av opplæringsloven kap. 9a

Tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og ekstrem kontroll er brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Forebygging av ekstrem kontroll, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap bør være en del av den foreslåtte satsningen for å styrke elevenes rettsvern.

Kapittel 20 Forskning

Det er viktig med et godt kunnskapsgrunnlag for å få bukt med problemer knyttet til krenkelser, mobbing og diskriminering. For å finne riktige tiltak og utvikle god politikk, bør forskningen dekke både årsaker, art og omfang.

Det finnes lite forskning på *hvorfor* elever utsettes for krenkelser. De få undersøkelsene som finnes, tegner et bilde av at elever som tilhører grupper som faller inn under diskrimineringsgrunnlagene er mer utsatt for krenkelser og mobbing enn elever flest. IMDi støtter utvalget i at det er behov for mer forskning på årsakene til krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering av elever som tilhører minoritetsgrupper.

Elever med innvandrerbakgrunn kan utsettes for andre *former* for mobbing og trakassering enn elever med norsk bakgrunn. Ord og begreper som "svarting", "neger", "jøde" og "homo" er skjellsord som benyttes hyppig på mange skoler, men hvordan det oppfattes kan variere mellom ulike kontekster og skoler. ISF mener at sosiokulturelle faktorer som elevenes sammensetning, har relevans for hvordan et fenomen som rasisme oppfattes, men at skjellsord som spiller på hudfarge, nasjonalitet og religiøs bakgrunn uansett er utbredt på alle skoler (ISF 2014: 011).

Ikke bare aktive handlinger, men også unnlater av handlinger og usynliggjøring kan være mobbing. Ny forskning bør innrettes for å fange opp dette, slik at kunnskapsgrunnlaget for å utvikle norsk skole ivaretar disse gruppene og deres eventuelle særskilte utfordringer når det gjelder mobbing og trakassering.

Utvalget viser til at forskning på feltet omfatter både direkte diskriminering (mobbing og trakassering) og indirekte diskriminering – f.eks. at en institusjon har rutiner som i sin konsekvens gir ulike muligheter og resultater. Som pådriver for tjenester tilpasset mangfoldet i befolkningen ser IMDi i ulike sammenhenger at ordninger og praksiser som er antatt nøytrale, kan gi ulike utslag.

Også hendelser og trakassering som isolert sett ikke virker så alvorlig, kan være med på å svekke det psykososiale skolemiljøet. Mange små hendelser kan til sammen gjøre at den totale opplevelsen av skolemiljøet blir veldig negativ. Hyppighet spiller også inn. Forskning må følgelig ha fokus på omfang når man kartlegger mobbing og diskriminering på skolearenaen.

Vi ser det som viktig at de kunnskapshullene som er identifisert knyttet til årsaker, art og omfang av krenkelser i skolen som er knyttet til etnisitet og religion, blir fulgt opp.

Kapittel 21 Inkluderende skole - en ny statlig satsing

Det er viktig at minoritetsperspektivet ivaretas i det nasjonale rammeverket for skolebasert kompetanseutvikling som utvalget foreslår skal utarbeides. Arbeidet kan også ses i sammenheng med det tverrsektorielle samarbeidet om økt gjennomføring i videregående opplæring⁷. Samarbeidet fokuserer på hele opplæringsløpet (barn og unge fra 0-24 år) og hvordan de ulike sektorene sammen kan styrke tilbudet til, og oppfølgingen av, utsatte barn og unge. Også her ser man viktigheten av skolebaserte tiltak – gjerne i samarbeid med andre sektorer som helse, NAV, barnevern m.m.

Andre kommentarer

Utenforskap, ekstrem kontroll og ekstremisme

Minoritetsrådgivere i skolen rapporterer om at ekstrem kontroll, radikaliserings og voldelig ekstremisme og kan forplante seg fra storfamilie og hjemmemiljø til ungdomsmiljøet på skolen og medføre mobbing og krenkelser. Det vil si at den mer kjente kontrollen som gjelder klesstil og sosialt liv utvides til også å gjelde politiske holdninger og synspunkter på ulike sider ved samfunnet, slik at elevene ikke tillates å ha egne meninger i faglige og sosiale sammenhenger på skolen.

Gjennom medvirkningsprosesser med elever og ansatte har det ved en av skolene med minoritetsrådgivere blitt iverksatt en rekke tiltak, blant annet kompetanseheving av lærere om bekymringstegn og hvordan man kan gå i dialog med ungdom om bekymring. Det er også innført rutiner ved bekymring knyttet til ekstremisme, mobbing og krenkelser m.m., og tiltak for å implementere undervisningsopplegg om tema i ordinær undervisning.

Et av tiltakene har vært å utarbeide et opplegg som skal kunne gjennomføres av kontaktlærer i klassens time/kontaktøkten. Opplegget tar sikte på å motvirke utenforskap, bidra til et inkluderende skolemiljø samt skape bevissthet og gode holdninger rundt temaer som ytringsfrihet, respekt, religionsfrihet, vennskap og krenkelser. Opplegget er utarbeidet i samarbeid mellom ledelse, ansatte og elever, og blant annet DEMBRA⁸ har vært kontaktet for å få tips til utforming og aktiviteter. Skolen er nå ferdig med evaluering av pilotprosjektet, med gode resultater. Det er besluttet at opplegget skal implementeres i skolens ordinære drift og gjennomføres av kontaktlærere på hele VG1 til høsten. Systematikk, lederforankring og medvirkning (av både ansatte, elever og ledelse) er viktige suksessfaktorer. Medvirkningsprosesser i kartlegging og tiltaksutvikling har vært veldig viktig for at tiltakene skal møte faktiske behov, være lokalt tilpasset og ha god forankring blant både personale og elever.

⁷ Deltakere i samarbeidet er: Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og IMDi.

⁸ Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme, Dembra, er et kursopplegg for ungdomsskoler til støtte i skolens arbeid med forebygging av antisemittisme og rasisme, radikalisering og udemokratiske holdninger. Kurset tar utgangspunkt i skolens egne erfaringer, og gir konkrete metodiske verktøy for lærere og skoleledere til bruk i skolens hverdag.

I konfliktsituasjoner som er blandet sammen med religion og/eller kultur, er det en viss fare for at kultur tillegges for mye vekt, når det egentlig er snakk om krenkelser og mobbing. Dette kan bidra til at man ikke behandler denne typen krenkelser og mobbing på samme måte som man gjør når mobbing eller krenkelser mellom etnisk norske elever finner sted, og at elever med innvandrerbakgrunn dermed står i fare for å bli utsatt for en form for diskriminering og forskjellsbehandling på grunn av sin bakgrunn.

Med vennlig hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Katarina Heradstveit
analysesjef

Kjersti Eknes
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og trenger ikke underskrift.